

OLKAPÄÄLEIKKAUKSEN JÄLKEINEN KIPU – KANSALLINEN PROSPEKTIIVINEN KYSELYTUTKIMUS

Maija Kalliomäki¹, SAY Kipujaos ja Päiväkirurginen jaos

¹Ensihoito, kivunhoito ja anestesia, Tays. Mukana: Hatanpää, Tre Pohjola Sairaala, Jorvi, Hyvinkää, Peijas, SATKS, KSSH, OYS, KYS, Terveystalo Turku, Tyks Tules-sairaala

► **Tutkimuksen tarkoitus.** Olkapääleikkauksia tehdään Suomessa keskimäärin 6400/vuosi (THL Tr 2015). 40% olkapääkirurgiasta suoritetaan yksityisillä lääkäriasemilla. Pitkittyneestä postoperatiivisesta kivusta kärsii jopa 50% potilaista, ja arkisia toimia häiritsevää kipua on 2–6%:lla. Selvitimme, kuinka potilaamme pärjäävät kivun osalta olkapääleikkauksen jälkeen ja miten heille määrätään opioideja.

Aineisto ja menetelmät.

Tutkimukseen rekrytoitiin päiväkirurgiseen olkapääleikkauksen tulevia potilaita ajanjaksolla 15.9.–15.10.2017. Sisäänottokriteerit olivat: 18–85 vuoden ikä, olemassa oleva sähköpostiyhteys ja riittävä suomen kielen taito. Poissulkukriteerit olivat pitkittynyt kiputila muualla kuin leikattavassa olkapäässä,

pitkäaikainen kipulääkitys muuhun kuin leikattavaan olkapäävaivaan, pitkäaikainen kortisonilääkitys, skitsofrenia ja komplisoitunut diabetes. Potilaat vastasivat kipua, pahoinvointia, lääkkeiden käyttöä ja kivun haittaa päivittäistoiminnoissa koskevaan webropol-kyselyyn 1 vko:n ja 3 kk:n kuluttua leikkauksesta. Käytetty anestesia ja analgesia selvitettiin.

Tulokset. Tiedot kerättiin 142 potilaalta. Kaikki kolme kyselyä täyttivät 86 (60%) henkilöltä (34 naista + 52 miestä), 18–70 v. (mediaani 55 v.). Heräämössä kivuttomia olivat vain pleksuspuudutuksen saaneet. Anestesianuoto tai leikkauspaikka eivät seurannassa vaikuttaneet kivun tai pahoinvoinnin voimakkuuteen. Kolmen kuukauden kohdalla voimakasta kipua oli 27 (29%) potilaalla, joista 10:llä NRS oli > 6. 59

potilasta käytti kipulääkkeitä ohjeistuksen mukaisesti. 21 potilasta olisi kaivannut enemmän voimakasta kipulääkettä. Arjen askareita kipu rajoitti voimakkaasti 5%:lla. Kivun luonnetta kuvaavasta kyselystä neuropatiatermejä valitsi 40 potilasta. Viisi potilasta sai reseptin vahvasta opioidista, 42 potilasta sai vahvaa pitkävaikutteista mukaansa, 17 potilasta sekä pitkä- että lyhytvaikutteista ja 9 pelkkää lyhytvaikutteista. 61 potilaasta, jotka eivät aikoneet palauttaa käyttämättä jääneitä lääkkeitä apteekkiin, 54 oli saanut jotain opioidia ja 9 oli saanut vahvaa opioidia.

Johtopäätökset. Kohorttimme vastaa kivun suhteen aiempia tutkimuksia ja antaa aiheen opioidien käytön ohjeistamisen tarkkuuden lisäämiseen. ■